

RIBW ALLIANTIE

organisaties voor maatschappelijke ggz

KENNIS DELEN EN ONTWIKKELEN

Contourennotitie toekomst RIBW Alliantie

(vastgesteld in de ALV van 15 december 2016)

XZ160594 Strategische positionering RIBW Alliantie
December 2016

In co-productie met XpertiseZorg, onderzoek en innovatiepartner van RIBW-en in Nederland

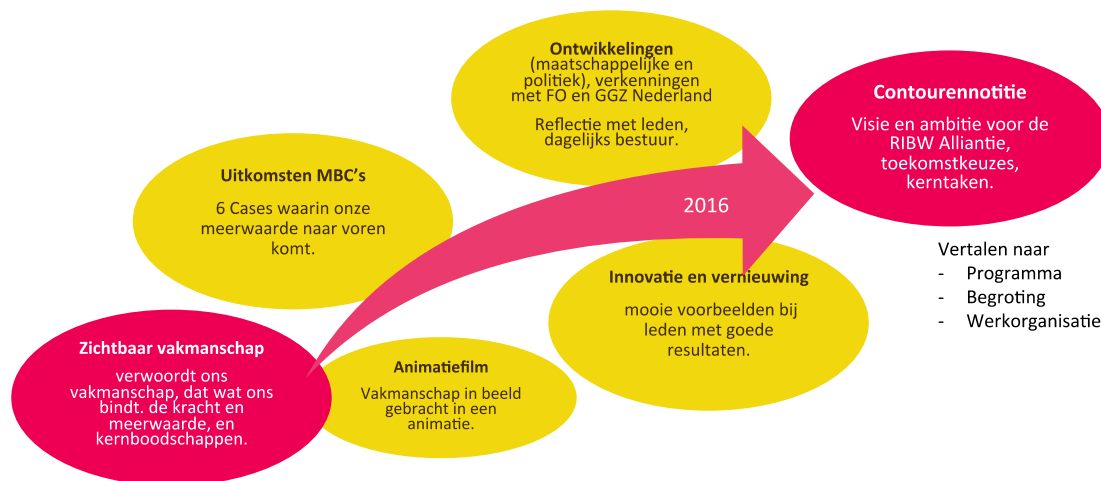
Inhoudsopgave

1. Voorwoord van het bestuur	3
2. Inleiding	3
3. Ambitie 2020	4
4. Onze visie	4
<i>Sociale inclusie en participatie</i>	5
<i>Sociaal domein</i>	5
<i>Vakmanschap</i>	5
5. Toekomstkeuzes	9
<i>Uitdragen vakmanschap sociaal domein, loslaten van BW als kern</i>	9
<i>Coalitie van gelijkgestemden; organisaties die visies delen</i>	9
<i>Inhoudelijke belangenbehartiging</i>	9
6. Kerntaken van de Alliantie	10
<i>Kennisdeling tussen professionals</i>	10
<i>Innovatie</i>	10
<i>Lobby</i>	10
7. Programma en begroting	11
Bijlage I: Analyse	12
<i>Reflectie bestuur</i>	12
<i>Landelijke ontwikkelingen</i>	12
<i>Wens van de leden</i>	12
Bijlage II: Overall beeld Maatschappelijke Business Cases	13
<i>Kwaliteit van leven</i>	13
<i>Nieuwe manieren van werken in het sociaal domein</i>	13
<i>Maatschappelijke preventie</i>	14
<i>Verhoogde kwaliteit woonomgeving</i>	14
<i>Tot slot</i>	15

1. Voorwoord van het bestuur

In deze notitie verwoordt het dagelijks bestuur van de RIBW Alliantie de toekomstvisie van de 'Nieuwe Alliantie'¹. Wij hebben deze notitie voorgelegd aan de ALV van 20 oktober. De notitie is hierop aangepast.

In onderstaand overzicht staat het proces hoe het bestuur tot deze notitie is gekomen. Het is het resultaat van zowel externe als interne ontwikkelingen. De basis is de notitie 'Zichtbaar Vakmanschap'. Met deze contourennotitie leggen wij de overstijgende visie neer; 'waar willen we heen met de RIBW Alliantie'?

Het vervolg op deze notitie is het uitwerken van de keuzes die we gezamenlijk in de ALV gemaakt hebben. Denk hierbij aan het uitwerken van het type brancheorganisatie, de kernwaarden van de nieuwe Alliantie, de samenwerking met andere partijen, de inrichting van de organisatie en het programma en begroting voor 2017. Het betekent in ieder geval een andere manier van werken, begroten en verantwoorden (meer netwerk- en projectgericht). Deze contourennotitie vormt hierbij steeds de basis van wat we gaan doen.

2. Inleiding

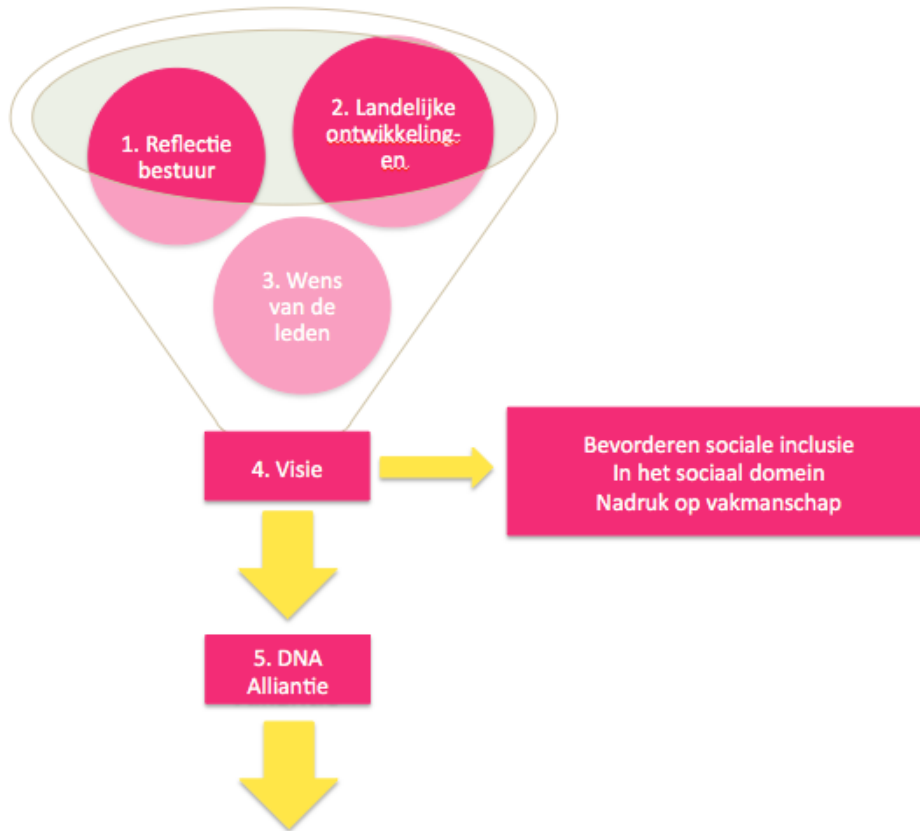
Het dagelijks bestuur heeft een zorgvuldig proces doorlopen waarin reflectie en analyse is gepleegd. Doel hiervan was te komen tot de contouren van de 'Nieuwe Alliantie'. Deze contouren schetsen we in deze notitie.

Het gaat hierbij om

- Onze ambitie;
- Onze visie;
- Onze focus;
- Kerntaken voor onze organisatie.

¹ We kijken naar een nieuwe naam voor de RIBW Alliantie. We weten nog niet of alleen 'Alliantie' zoals het nu in de contourennotitie staat het wel voor ons is. Voor nu gebruiken we dit als werktitel.

Onderstaande figuur geeft de belangrijkste stappen weer van het proces dat we hebben doorlopen leidend tot onze ambitie, visie, toekomstkeuzes en het identificeren van onze nieuwe kerntaken.

Bijlage I gaat in op de uitkomsten van analyse.

3. Ambitie 2020

Wij staan als Alliantie voor een maatschappelijke beweging van sociale inclusie van kwetsbare burgers in het sociaal domein.

Dit is ons doel en ons vak. Ons vakmanschap is cruciaal om kwetsbare burgers in positie te brengen (en houden) om te participeren naar vermogen.

We werken met een brede blik in het sociale domein. Met specifieke kennis van psychische- en psychiatrische aandoeningen en psychosociale problemen.

Als Alliantie faciliteren we vanuit ons vakmanschap op alle mogelijke manieren deze maatschappelijke beweging.

Dat zien we als onze opdracht.

Dit geeft ons bestaansrecht.

4. Onze visie

Onze visie kent 3 pijlers: Sociale inclusie en participatie, ondersteuning in het sociaal domein, vakmanschap. Deze pijlers staan hieronder beschreven.

Sociale inclusie en participatie

De kern van onze visie gaat uit van sociale inclusie en participatie van kwetsbare burgers. Kröber verwoordt dit goed (2008):

“Mensen hebben waardevolle persoonlijke en sociale netwerken in de samenleving. Zij maken gebruik van voorzieningen die voor iedereen bedoeld zijn. Zij wonen in de samenleving met mensen waarmee zij zich verbonden voelen. Kinderen en jongeren volgen breed toegankelijk, regulier onderwijs dat bijdraagt aan hun ontplooiing. Ieder schoolt zich op terreinen waar zijn interesses en ambities liggen. Mensen hebben gerespecteerde werkzaamheden of bezigheden in de samenleving en voelen zich gewaardeerde medewerkers. Zij nemen deel aan en dragen bij aan het sociale, culturele, religieuze en recreatieve leven in de samenleving (concerten, cafés, clubs, kerken, verenigingen, sportevenementen etc.). Zij maken gebruik van welzijn- en gezondheidsvoorzieningen in de plaatselijke gemeenschap.”

Sociaal domein

De ondersteuning bij psychiatrische problematiek begint bij iemand thuis. We zoeken in de eigen omgeving, in de wijk naar oplossingen. Pas als dat niet mogelijk blijkt gaan we kijken naar alternatieven, zoals beschermd wonen en, als het echt niet anders, klinische opname. We kennen de weg in het sociaal domein en weten waar nodig de juiste partners te betrekken.

Wij gaan uit van de eigen omgeving als basis voor de ondersteuning. Wij spreken dus niet van zorgdoelgroepen of van zorgvoorzieningen. Onze focus ligt op de ondersteuning van kwetsbare burgers in het sociale domein waarbij wij specifieke kennis inbrengen van psychische- of psychosociale aandoeningen. De ondersteuning begint in de eigen omgeving met de cliënt zelf (door middel van zelfhulp, gebruik makend van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid) en de naast betrokkenen (familie, vrienden, netwerk). De juiste balans vinden tussen formele en informele zorg is een belangrijk onderdeel van ons werk. We werken dan ook nauw samen met de naast betrokkenen.

Wij werken in sociaal domein nauw samen met andere maatschappelijke organisaties; Sociale Wijkteams, welzijnsinstellingen, de huisarts, GGZ etc. Wij kunnen hierin zowel volgend zijn aan de inzet van andere professionals, als zelf het voortouw nemen in de begeleiding en hier andere professionals bij betrekken. De samenwerkingsketen wordt bepaald door de ondersteuningsvraag van de kwetsbare burger.

Het sociaal domein is voor ons niet aan wetgeving gebonden. In het sociaal domein komen verschillende vormen van financiering samen (WLZ, WMO, ZVW, JW etc.). Leidend is de ondersteuningsvraag van de kwetsbare burger.

Vakmanschap

Het bestuur van de Alliantie heeft met de notitie ‘Een stap uit de schaduw’ verwoord hoe we aankijken tegen onze professional: *“Onze professionals zijn gericht op herstel van de kracht van kwetsbare burgers met ernstige psychische- en psychosociale problematiek. We richten ons op het wonen; participeren en werken; en (sociaal) leven. We versterken de kracht van de burger.”*

Wij willen aanzet geven voor het verder door ontwikkelen van ons vak en het ondersteunen van professionals. Zij zijn uiteindelijk degenen die dagelijks contact hebben met kwetsbare burgers en vanuit dat contact sociale inclusie vormgeven.

Profiel professionals

Wij geloven dat het ondersteunen van kwetsbare burgers in het sociaal domein een vak apart is. De concretisering van het profiel van het vakmanschap is onderdeel van de uitwerking van deze contourennotitie in 2017. Onze professionals:

- Zijn begeleiders met specifieke kennis in het sociaal domein. Zij zijn (HBO) opgeleid en aantoonbaar ervaren in de omgang met kwetsbare burgers met een ernstige psychische- of psychosociale aandoening.
- Onze professionals creëren ruimte en werken samen met ervaringsdeskundigen.
- Komen met mensen met complex probleemgedrag een stap verder. Dit is vaak lastig voor hen zelf of voor hun omgeving, vaak tot uiting komend in *onbegrepen gedrag*. We voorkomen dat ze buiten de samenleving belanden.
- Passen professionele standaarden toe die burgers effectief helpen groeien in zelfredzaamheid. We bouwen aan hun sociale context en netwerk, een menswaardig en zingevend bestaan. Onze professionals zijn experts in het creëren van (professionele) randvoorwaarden. Zij faciliteren en geven vorm aan participatie, sociale inclusie en empowerment door middel van zelfhulp en ervaringsdeskundigheid.
- Gaan uit van wederkerigheid naar de samenleving. Dit betekent dat we *niet* vrijblijvend omgaan met participatie en werk. We stimuleren persoonlijke groei en voeren regie in begeleiding naar werk.
- Werken samen met anderen in de wijk. Waar nodig werken wij integraal, bijvoorbeeld in de driehoek buurtopbouw, wijkverpleging en begeleiding. Soms gaat begeleiding vooraf aan andere ondersteuning, soms volgen wij als anderen leidend zijn.

De Maatschappelijke Business Cases die in opdracht van de Alliantie zijn gemaakt geven een scherper beeld van het vakmanschap bij de leden van de Alliantie en ook welke meerwaarde dit biedt. In bijlage II staat het overall beeld van deze MBC's.

Daarnaast zijn hieronder twee praktijkvoorbeelden opgenomen van de manier waarop het vakmanschap in de praktijk vorm krijgt.

Post-HBO-opleiding Sociaal Psychiatrisch Ondersteuner

In samenwerking met de Hogeschool Leiden en stichting Anton Constandse is een post-HBO-opleiding opgezet voor Sociaal Psychiatrisch ondersteuner. De post-HBO-opleiding is in heel Nederland erkend. Bron: www.hsleiden.nl

Achtergrond

De afgelopen jaren doen zich in hoog tempo structurele en inhoudelijke transities voor in en rondom de ggz die forse uitdagingen betekenen voor instellingen, professionals en de cliënten en hun sociale netwerk. Sleutelbegrippen hierbij zijn herstel, participatie, eigen regie en focus op het dagelijks leven. Hiernaast zijn er allerlei begrippen waarin het zelf doen centraal staat, zoals zelfbepaling, zelfzorg, zelfredzaamheid en zelfregulatie.

Werkwijze

De opleiding speelt in op het werken in de voortdurend veranderende maatschappelijke context en helpt de cursisten, de werknemers in de ggz, dit te begrijpen in het kader van hun beroepsmatig verantwoord handelen. Hierbij is de werksituatie de bron, de situatie waarin het geleerde dagelijks getoetst en toegepast kan worden. Samen met de collega's en de cliënten zullen nieuwe ideeën en werkwijzen ontwikkeld worden en zullen er steeds nieuwe initiatieven ontstaan. Zo ontstaat een cyclus van leren en verbeteren voor zowel de cliënten als voor de beroepskrachten.

De inbreng van iedere cursist is gebaseerd op eerdere scholing (hbo) en werkervaring. Iedere cursist beleeft, redeneert en handelt vanuit deze eerder verworven kennis. Tijdens de opleiding wordt hierop een beroep gedaan en de cursist vergelijkt dit, samen met de medecursisten en docenten, met de nieuwe kennis die wordt aangereikt. Dit samen leren ofwel sociaal constructief leren, leidt voor de cursisten tot nieuwe eigen kennis. De cursisten leren hun beroepsmatig handelen bewust en

doelgericht te veranderen.

RIBW KAM: Vitale zorg

RIBW KAM heeft met Vitaal Verder een ingrijpende verandering ingezet in haar wijze van begeleiden. Vitaal Verder gaat om een andere interactie en relatie tussen cliënt en medewerkers, veranderende wederzijdse verwachtingen en, onlosmakelijk hieraan verbonden, ook om nieuwe rolverdelingen. Cliënten en teams worden in dit proces ondersteund met verschillende instrumenten en methodieken.

Vitaal Verder is gebaseerd op de definitie van gezondheid en welbevinden volgens Machteld Huber. De kern (en de kracht) van haar definitie is dat deze zich richt op het versterken en ondersteunen van 'veerkracht' en 'eigenaarschap', en niet (alleen) op het verminderen of opheffen van de fysieke, sociale en mentale uitdagingen.

RIBW KAM onderscheidt drie niveaus in de rol van professionals in de herstelondersteuning: aanvullen, aanleren en aanwakkeren. Cliënten worden vanuit hun omgeving geconfronteerd met uitdagingen. Soms kunnen die worden opgelost of weggenomen door de begeleiding. Zorg die zich hier op richt wordt aangeduid met 'aanvullen'. Soms kunnen cliënten leren om te gaan met (de effecten van) die uitdagingen. Dat is het 'aanleren'. Maar in complexe zorg is het belangrijk om zich vanuit veerkracht en eigenaarschap tot de nieuwe omstandigheden te verhouden. Dit is het 'aanwakkeren'. Veel van de gebruikelijke zorg, behandeling en ondersteuning richt zich met name op 'aanvullen' en 'aanleren'.

In het sociaal domein wordt veel zorg en begeleiding geleverd die valt in deze categorieën.

Complexe en langdurende ondersteuning kan echter alleen effectief zijn als ook expliciet wordt ingestoken op 'aanwakkeren'. En juist in dit 'aanwakkeren' ligt het echte vakmanschap besloten voor de medewerker van het RIBW.

Ervaringsdeskundigheid

Vakmanschap faciliteert het herstel van cliënten. Een cruciaal onderdeel van de herstelbeweging is het inzetten van ervaringsdeskundigheid bij de ondersteuning van kwetsbare burgers. De rol van ervaringsdeskundige is daarom inherent onderdeel van ons vakmanschap. Wij geloven dat een goede vakman waar mogelijk gebruik maakt van ervaringsdeskundigheid en onze organisaties ondersteunen actief bij het ontwikkelen van ervaringsdeskundigheid bij onze medewerkers. . De combinatie van vakmanschap en ervaring vergroot de effectiviteit van het werk. Wij zullen ons de komende jaren dan ook richten op het uitdragen en laten ontstaan van ervaringsdeskundigheid.

Ervaringsdeskundigheid is nog geen uitgekristalliseerd beroep of functie. Wij geloven in de meerwaarde en zien verschillende manieren om dit vorm te geven. Wij willen onderzoek doen naar en projecten rondom ervaringsdeskundigheid stimuleren en faciliteren. Niet met de bedoeling om een standaard te ontwikkelen waar een ervaringsdeskundige aan moet voldoen, maar om de beweging van ervaringsdeskundigen te versterken die recht doet aan de diversiteit van ervaringsdeskundigheid.

In het land zijn twee extremen zichtbaar; aan de ene kant werkgevers die geen enkele eis aan opleiding verbinden (ze vertrouwen er gewoonweg op dat je het kunt), en helemaal aan de andere kant werkgevers die uitsluitend HBO-geschoolde ervaringsdeskundigen willen hebben. Daar tussenin zitten allerlei varianten van scholingen die verschillende organisaties aanbieden.

Hieronder staan twee praktijkvoorbeelden opgenomen van de manier waarop ervaringsdeskundigheid in de praktijk vorm krijgt en de variatie hiervan.

Enik Recovery College

Enik Recovery College is een centrum voor persoonlijke ontwikkeling en scholing voor mensen met psychische en/of verslavingsproblemen. Bij Enik kunnen zij verschillende cursussen, trainingen en herstelwerkgroepen volgen, zonder tussenkomst van hulpverleners. De nadruk ligt op het werken aan het eigen herstelproces met behulp van peersupport: het onderling uitwisselen van ervaringen tussen gelijkgestemden.

“Het idee achter Enik is een College waar je leert van het leven, leert te leven. Het is een stepping stone van waaruit je je weg in de samenleving beter kunt vinden. Om dat te doen moet je vaak herstellen van ernstige ontwrichtingen. Dat kan betekenen dat je bestaande relaties gaat aanpassen of dat je nieuwe relaties aangaat. In het College kun je daarvoor de nodige vaardigheden leren. Het is geen wasstraat waar je doorgaat en herstelt, het is veel meer een zoektocht, een plek waar je steun en (zelf-)kennis op kunt doen.”

Verder is er een sociaal trefpunt waar iedereen welkom is: van buurtbewoner tot cursist. In het sociaal trefpunt kunnen geïnteresseerden terecht voor een kop koffie, een lunch of de sociale eettafel op maandag en donderdag.

Howie the Harp

Howie the Harp is een eenjarige opleiding tot ervaringsdeskundige. Howie the Harp komt uit Amerika en is een onderdeel van Community Access, een organisatie die mensen met chronische psychiatrische beperkingen ondersteunt bij wonen, werk, opleiding en deelname aan de samenleving. Het opleidingscentrum is vernoemd naar Howard Geld en Howie the Harp was zijn bijnaam, omdat hij veel mondharmonica speelde in de tijd dat hij zelf dakloos was.

Tijdens de opleiding maakt het herstelproces van de studenten deel uit van het totale leerproces. Studenten leren de persoonlijke ervaringen van enige afstand te bekijken en er(levens)lessen uit te halen die in het latere beroep ook relevant kunnen zijn voor anderen. Zo wordt de eigen ervaring omgezet naar ervaringskennis. Vanuit ervaringskennis en theoretische kennis wordt toegewerkt naar de professionele praktijk van een ervaringsdeskundige. Het is kennis die de studenten na de opleiding positief onderscheidt van klassiek opgeleide hulpverleners.

Uniek aan Howie the Harp is dat geen vooropleiding vereist is. Daarmee biedt Howie the Harp een toegankelijk instapniveau. Howie the Harp maakt tijdens en na de opleiding gebruik van de coaches, die de studenten intensief ondersteunen gedurende het opleidingstraject. De coaches zijn zelf ook ervaringsdeskundig.

Na de opleiding stroomt 75% van de afgestudeerde studenten uit naar een betaalde baan.

5. Toekomstkeuzes

Vanuit onze visie en ambitie volgen een aantal toekomstkeuzes die wij als Alliantie willen maken. De coalities en organisatievorm van de Alliantie zijn volgend aan deze keuzes. We staan open voor nieuwe, hybride vormen van het organiseren van de Alliantie, dit kunnen ook tijdelijke samenwerkingen zijn. Een nieuwe koers en organisatie vraagt een andere opstelling van de leden maar ook van het bestuur.

Uitdragen vakmanschap sociaal domein, loslaten van BW als kern

Het vak staat centraal, niet de organisaties. Ons vak staat beschreven in Zichtbaar Vakmanschap. De belangenbehartiging is dus niet voor Beschermd Wonen maar voor kwetsbare burgers met psychische problematiek in het sociaal domein en de professionals die deze mensen ondersteunen. Hieruit volgt:

- Wij geloven in de klinische afbouw van de GGZ. Onze leden staan paraat in de eigen omgeving van de cliënt zodra deze uit de klinische setting komt. Wij zien behandeling als een van de componenten die ondersteunend kunnen zijn aan herstel en aan sociale inclusie. Daarmee is behandeling niet voorliggend aan begeleiding maar afhankelijk van de individuele behoefte van de cliënt;
- Onze leden de lokale context kennen en integraal werken met alle betrokken partijen;
- Het gaat om specialistische kennis van mensen met psychiatrische problemen in het sociaal domein. De praktische uitwerking hiervan in producten of diensten is van secundair belang.

Coalitie van gelijkgestemden; organisaties die visies delen

We zien een krachtige beweging in de maatschappelijke GGZ en de vakmensen die daarin werken. Deze beweging van sociale inclusie willen we versterken en iedereen die zich bij die visie wil aansluiten is welkom. Deze koers geeft houvast naar zowel de andere belanghebbenden als naar de eigen leden.

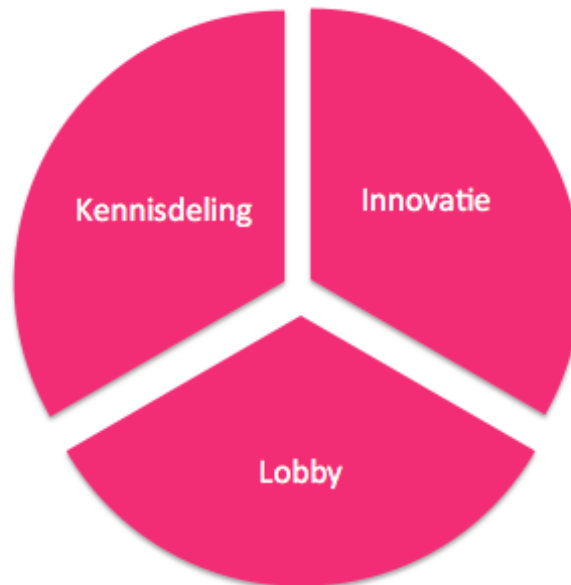
Wij schatten in dat het ledenbestand van de Alliantie de komende jaren aan verandering onderhevig is. Leden die lid blijven, of nieuwe leden, maken – meer dan voorheen- op basis van een kosten-batenanalyse de keuze voor het lidmaatschap. Hiermee verwachten wij een hoog commitment van de leden. De samenwerking krijgt steeds meer vorm vanuit de netwerkgedachte; het zoeken van samenwerkingspartners die een bijdrage leveren aan het realiseren van onze visie.

Inhoudelijke belangenbehartiging

De Alliantie richt zich meer op de belangenbehartiging van het vak dan op de organisatiebelangen. Wij zijn opiniërend. Samen met vakmensen bepalen we de belangrijkste onderwerpen en ontwikkelen beleid daarop. Tevens vraagt dit een expliciete communicatiestrategie op landelijk niveau. Wij kiezen voor een scherpe, inhoudelijke boodschap. Wij vormen coalities met belanghebbenden die onze inhoudelijke boodschap onderschrijven.

6. Kerntaken van de Alliantie

Om onze ambitie, visie en keuzes echt in de praktijk te brengen zijn keuzes nodig in de kerntaken van de Alliantie. We kiezen hierbij voor drie kernactiviteiten. Hieronder staan deze verder uitgewerkt.

Kennisdeling tussen professionals

Wij richten ons op het vakmanschap van professionals. Daaruit volgt dat wij professionals willen ondersteunen het zichzelf en het vak te ontwikkelen. Daarom is kennisdeling tussen professionals een speerpunt in het beleid. Om het vak verder te ontwikkelen brengen wij professionals in contact met elkaar en delen we goede voorbeelden en best practices vanuit de praktijk.

Innovatie

Het sociaal domein en daarmee het vak is aan verandering onderhevig. Leden ontwikkelen lokaal nieuwe vormen van zorg- en dienstverlening. Dit doen zij samen met partners en afhankelijk van de specifieke context. Door de lokale verschillen zijn blauwdrukken van innovatie niet mogelijk. Wel is het mogelijk ingrediënten aan te leveren om die aan te passen aan de eigen context. Dit betekent dat de Alliantie zelf geen nieuwe producten en diensten ontwikkelt. Dit ligt bij de leden. De Alliantie dient wel als vliegwiel om state-of-the-art ontwikkelingen te delen tussen leden en werkzame bestandsdelen te identificeren. Daarnaast houdt de Alliantie zicht op lokale en landelijke ontwikkelingen en identificeert aan de hand daarvan 'witte vlekken'. De Alliantie kan deze vervolgens bij de leden of landelijk op de agenda krijgen. Tevens biedt de Alliantie hulpmiddelen voor leden die willen innoveren en daar ondersteuning bij willen.

Lobby

Sociale inclusie en participatie van kwetsbare burgers komt niet vanzelf tot stand. In onze toekomstkeuzes staat dat we een inhoudelijke belangenbehartiging nastreven. We ambiëren een slimmere landelijke lobby, waarbij we de politiek positief uitdagen. De lobby is doortastend op de inhoud van ons vak en sociale inclusie en participatie. Vanuit onze leden weten wij namelijk hoe de wereld er voor mensen met psychiatrische problemen in het sociaal domein uit ziet. Dit betreft (niet uitputtend):

- ervaringsdeskundigheid
- vakmanschap: praktijkopleiding laten zien
- informele zorg
- specialistische kennis
- beroepenstructuur

7. Programma en begroting

De kerntaken bieden een logische indeling om te komen tot een activiteitenprogramma voor de Alliantie in 2017. Deze kan eveneens worden vertaald naar een begroting. Stelregel is dat activiteiten vanuit de Alliantie worden getoetst aan de visie en moeten passen binnen een van de kerntaken.

Bijlage I: Analyse

Het bestuur heeft een analyse gemaakt die input leverde voor de nieuwe visie. Puntsgewijs zien wij de onderstaande punten:

Reflectie bestuur

- Boodschap sterk, uitdraging daarvan minder
- Diversiteit in ledenbestand
- Vakmanschap verbindt leden, evenals innovatie

Landelijke ontwikkelingen

- Ambulantisering
- Lokale ondersteuning
- Integrale ondersteuning
- Afbouw intramurale GGZ
- Belangenbehartiging rationaliseert en individualiseert
- Meer hybride vormen van belangenbehartiging

Wens van de leden

- Meer richting sociaal domein
- Expliciete communicatiestrategie en lobby
- Ondersteuning bij innovatie

Bijlage II: Overall beeld Maatschappelijke Business Cases

Kwaliteit van leven

Uit alle MBC's blijkt dat de inzet van begeleiding leidt tot hogere kwaliteit van leven van kwetsbare burgers. Deze meerwaarde ervaren zij op vrijwel alle levensdomeinen.

'Wij hebben geen goede ervaringen met hulpverleners, maar nu is het anders. Zij staat echt aan onze kant, wij vertrouwen haar. Dat zij er direct was toen zij hoorde dat ons zoontje uit huis werd geplaatst was voor ons een grote steun. Samen werken we er aan om ons zoontje terug te krijgen, onze zoon heeft niets aan ouders met wie het niet goed gaat daar willen we alles voor doen' uit: MBC bemoeizorg.

Bij kwaliteit van leven blijkt laagdrempelige ondersteuning dichtbij huis ervoor te zorgen dat kwetsbare burgers minder last hebben van het stigma dat vaak samenhangt met het hebben van een psychische- of psychiatrische aandoening. Burgers ervaren een hogere mate van regie over het eigen leven. Dit zorgt ervoor – gecombineerd met het herstelgericht in plaats van aandoeningsgericht werken – dat in de praktijk tal van positieve 'persoonlijk levenseffecten' ontstaan. Voorbeelden hiervan zijn:

- Minder vereenzaming.
- Hoger zelfvertrouwen en daardoor minder zelfstigmatisering.
- Minder crisissen en bijbehorende escalatie van problemen.
- Toegenomen gevoel van veiligheid.
- Gezondere levensstijl.
- Toegenomen vaardigheden bijvoorbeeld op het gebied van ADL.
- Betere familiecontacten.
- Betere sociale contacten

Nieuwe manieren van werken in het sociaal domein

Uit de MBC's blijkt dat leden van de RIBW Alliantie door innovatie vormgeven aan de transformatie in het sociaal domein.

Een voorbeeld van deze sociale innovatie is het vinden van nieuwe vormen in samenwerking om de zorg en ondersteuning te verbeteren. De samenwerking met de POH-GGZ of met FACT is sociale innovatie in wijken waar nog geen sprake is van integrale samenwerking tussen POH-GGZ en/of FACT, het wijkteam en begeleiders. Het lukt samenwerkende professionals om dit vorm te geven.

Sociale innovatie krijgt ook vorm door goede voorbeelden en best practices aan te passen aan de specifieke lokale context. Een internationaal voorbeeld hiervan zijn de Buurtcirkels. Dit concept komt uit Engeland en is aangepast aan de Nederlandse context. Alle MBC's geven op deze manier input aan sociale innovatie op plekken waar deze nog niet vorm heeft gekregen in Nederland. Professionals bewegen mee de lokale en maatschappelijke veranderingen (vanuit het belang van de cliënt gecombineerd) en zorgen ervoor dat ze met grote sociale vaardigheden en kennis van de sociale kaart hun vakmanschap in een veranderende samenwerking inzetten en voorop stellen (en niet het organisatiebelang sec.)

Maatschappelijke preventie

Een belangrijke rode draad die uit de MBC's blijkt is dat het vakmanschap waarvan een structurerende aanpak standaard onderdeel is, een maatschappelijke kostenverlagende of -beperkende werking heeft. Professionals winnen het vertrouwen van cliënten en kunnen vanuit deze relatie handvatten aanreiken waarmee cliënten hun leven kunnen ordenen. Vanuit deze basis kunnen cliënten werken aan herstel. Dit uit zich op verschillende momenten:

- Deze manier van werken voorkomt enerzijds dat cliënten die begeleiding ontvangen doorstromen naar zwaardere vormen van zorg zoals klinische opname of intensievere vormen van woonbegeleiding. Ook kan het gaan om het voorkomen van kleine delicten of uitval in het behandeltraject. Echter, als het gaat om bijvoorbeeld het voorkomen van uithuiszettingen of dakloosheid kan dit per keer oplopen tot een besparing van €60.000,-.
- Anderzijds faciliteert de aanpak de uitstroom van cliënten uit de behandel GGZ. Dit levert forse kostenbesparingen op. Bijvoorbeeld: de uitstroom uit de behandel GGZ door de samenwerking in FACT kan oplopen tot €90.000,- per cliënt per jaar.

Verhoogde kwaliteit woonomgeving

Als de kwaliteit van leven verbetert houdt dit meestal een vermindering van de overlast in dat voortkomt uit moeilijk verstaanbaar gedrag. Wij zien in de MBC's dat de kwaliteit van de woonomgeving omhoog gaat door de inzet van begeleiding.

Uit onderzoek bij woningbouwcorporaties blijkt dat het aantal overlastmeldingen tussen 2013 en 2015 fors is toegenomen en dat onder andere ambulantisering van de GGZ hier een bijdrage aan heeft geleverd.

Wij zien dit bijvoorbeeld terug in de case intensieve woonbegeleiding. Bij mensen die niet bekend zijn bij zorgaanbieders worden signalen minder snel opgepakt. Indien bewoners overlast ervaren van medebewoners bij vormen van beschermd wonen, dan melden zij dit bij de begeleiders. Begeleiders bespreken de problemen direct met de veroorzaker waardoor knelpunten snel kunnen worden opgelost.

Een bijkomend effect van een hogere kwaliteit van de woonomgeving bestaat uit het voorkomen van een waardedaling van omliggende woningen. Wanneer ergens overlast is, bijvoorbeeld door vervuiling of een verminderd gevoel van veiligheid, zijn woningen daaromheen minder aantrekkelijk. Dat betekent dat de waarde van deze woningen daalt.

Wij zien dat de aanpak van de begeleiding een positief effect heeft op de inclusieve samenleving die de overheid voor ogen heeft.

'Ik heb mijn eigen plekje waar ik even tot rust kan komen en waar ik mijn eigen atelier heb ingericht, daar kan ik me helemaal uitleven. Beneden is er altijd begeleiding en ik kan hen bellen of naar ze toe lopen als het nodig is. Bovendien ga ik regelmatig naar de ontmoetingsruimte om koffie te drinken met andere bewoners van de flat (RIBW-cliënten en andere bewoners) of om deel te nemen aan een gezellige activiteit. Als die er niet zouden zijn, zou ik eenzaam worden.' Uit: MBC intensieve woonbegeleiding.

Tot slot

De MBC's leveren zes mooie voorbeelden (kroonjuwelen) op van situaties waarin het vakmanschap van RIBW-en zichtbaar wordt. Belangrijk daarbij is te vermelden dat:

- de diverse vormen van begeleiding hebben een grote impact op de kwaliteit van leven van kwetsbare burgers.
- de MBC's geen blauwdruk bieden voor ondersteuning van mensen met psychische problematiek. Ze laten best-practices zien.
- de organisatorische situatie waarin de begeleider actief is, lokaal en regionaal zal verschillen. De zes MBC's zijn uitgevoerd op verschillende plekken in het land maar vertonen samenhang in het feit dat maatschappelijk meerwaarde zit in het vakmanschap en de verbinding die wordt gelegd met de lokale context.
- zichtbaar is dat de kosten van de begeleiding overwegend lager zijn dan de opbrengsten ervan. Een positieve balans dus. Belangrijke opbrengsten zijn zowel het voorkomen of verlagen van zorgkosten als immateriële meerwaarde zoals een toegenomen gevoel van veiligheid bij omwonenden.
- in alle cases het snel op- en af kunnen schalen van zorg een belangrijke rol speelt. Dit is een kernkwaliteit, onderdeel van het vakmanschap. De professionals van de RIBW organisaties zijn hier goed toe in staat blijkt uit de cases omdat zij de doelgroep en hun ondersteuningsbehoefte kennen evenals de lokale zorgcontext.